

Hilmer Johansson – en konstnär med stolar i blodet

Många av Lindomes snickare var konstnärer, inte bara i handen utan till hela sitt temperament. Detta gäller i hög grad för Hilmer Johansson i Hassungared. För honom ligger konsten i att arbeta utan maskinernas hjälp. Han har sin egen filosofi:

– Känslan finns i människan! När en skär en detalj till en stol, är det som att stämma ett instrument. Det kan vara fel på tonen och då blir resultatet därefter. Men miljoner människor känner det inte. I våra packlådesamhällen

finns ingen ro. För att få den i dag måste man långt ut i ödemarken, där skogen susar och där det blänker i en sjö.

– När jag legat en natt och sovit en stund och vaknar, då kan jag framtvinga en stol i mörkret ute på golvet, se varenda skulpturdetalj. Då kan jag gå upp och rita den utan att jag har sett den förut. Stolen bara kommer! Med alla detaljerna i ryggen! Ibland drömmer jag och då kan en stol vara färdig i drömmen. Då måste jag upp och rita med en gång. Sen tar det

fyra eller fem dar att förbättra den. På morronen ska en ligga på rygg och tänka. Det är då de bästa stolarna kommer!

Hilmer Johansson har stolarna i blodet. Han kan varenda stol, varenda stil från Tutanchamons tid i det gamla Egypten och framåt. Egentligen erkänner han bara fyra riktiga stolar. Allt annat har "horat av sig". De gustavianska stolarna sätter han främst. De blir aldrig omoderna.

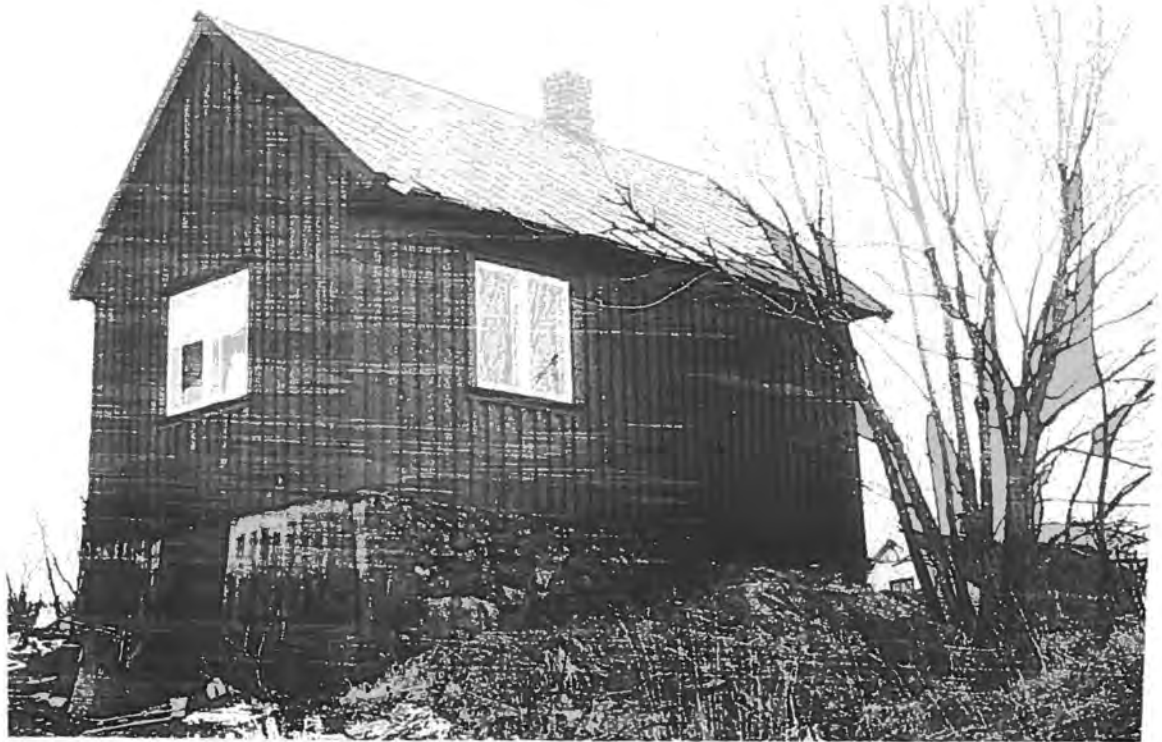
Han skär sina ornament med en enkel skomakarekniv. Hela hans verktygsuppsättning är minimal. Han är hantverkare! Han är också medveten om sin yrkesskicklighet och talar gärna om kunderna från slott och herrgård. De som har de elva stolarna men som saknar den tolfte. Det är den Hilmer skall skära.

Han kan ge ett erkännande åt andra:

– Andreas Berndtsson i Knipered var den styvaste bildhuggaren i Lindome, kanske i hela

Sverige. Hans lejonassar, de var något! I jämförelse med dom var alla andras som ynkliga kaninben. Konsten att skära låg i hela släkten. Sonen blir djävligare än fadern och så går världen framåt.

– Jag fick börja tidigt. Jag var väl inte mer än fem år, då jag om nätterna måste stå och hålla ett ljus, när far skulle såga. Han gjorde soffor för stoppning. Det var ett hårt arbete. Klockan blev både tolv och ett på natten, innan ljuset släcktes i verkstäderna. Sen var det att komma på benen igen vid sex eller sju i ottan och gå till hyvelbänken. Ja, så hårt fick de leva för att få sin bärgning. Och i verkstaden, ofta var det köket. stod karingen och polerade. En del hade barn, andra inte. En kan gott förstå, att en del drack den där dundern. Det var denaturerad ljus sprit. Men när en tar till spriten, så är det bara en kort stund som en är kristallklar så det blixtrar. Efter bara tjugo minuter slock-

nar det. Ibland kunde nog de där tjugo minuter-
na behövas. När arbetsdagen var 14-18 tim-
mar. Natten mellan fredag och lördag la de sig
aldrig. Vid 3-tiden var det dags att lasta möb-
lerna på kärran, inte sällan i regn och snöblask.
Genomvåta och frusna gick kvinnorna jämte
kärran och sen fick de stå på Järntorget tills
allt var sålt. Så skulle de proviantera och uträt-
ta ärenden, innan det var dags att vända
hemåt. Detta folk har svultit sig fram genom
århundraden. Men ändå blev det ungar. En del
brunögda som Gustav II Adolfs göteborgska
valloner. Men djävla bra snickare blev det! Och
käringarna kunde polera så Gud Fader kunde
spegla sig i grannlåten!

Ja, så filosoferade Hilmer i Hassungared,
när vi möttes en sommardag 1963.

Möblernas geografi

Om faneringen är ett karaktärsdrag för lindomemöblerna, så är specialiseringen ifråga om tillverkningen ett annat. Varje snickare arbetade i sitt fack. Man kan också tala om möblernas geografi. För att få en bild av styckemöbels-tillverkningen under låt oss säga senare delen av 1800-talet, skulle man på en karta kunna byta ut de vanliga tecknen för gårdar och torp mot sängar och soffor, bord och stolar, byråar och chiffonjéer och så vidare. Vi gör en snabb-runda med Linus Andersson som ciceron och börjar längst i öster:

INSEROS: Lådmöbler; chiffonjéer och byråar.

SKÅRGÅRDE: Lådmöbler.

ÅLGÅRDSBACKA: Lådmöbler.

ROGGELID: Lådmöbler. Här arbetade Mattias Andersson, en av Lindomes styvaste snickare. Han kunde göra allt: fioler, instrument för lantmätare och Chalmers, fint skurna bösskolvar osv. När Olof Lindbäck i riksdagen 1834 arbetade för bättre avsättningsmöjligheter i Göteborg för lindomemöblerna, tog han med sig en chiffonjé från Roggelid. I ett lönnfack låg ett mynt och så var det fritt för riksdagsmännen att ta fram det. Ingen lyckades lista ut Mattias Anderssons sinnrika kombination. Lindbäck hade på ett konkret sätt dokumenterat sina sockenbors skicklighet. Genom en nådig förordning tillerkändes lindomemöblerna "fri avsättningsrätt av sina förädlade slöjdalster".

RANERED och **SKRÄPPHOLMEN:** Sängar.

DJUPEDALA: Femlådiga skrivbord.

HÄLLESÅKER: Lådmöbler av hög kvalitet, även skrivbord och kommoder.

GREGGERED: Varierad tillverkning. Många gjorde sängar, några byråar, en del stolar och andra skrivbord.

HOLMEN: Femlådiga skrivbord.

KNIPERED: Stolar.

SKÅR: Stolar.

DVÄRRED: Olika saker på olika ställen, mest stoppsoffor. Många i byn ägnade sig åt smide av liar och skärar.

ANDERSTORP: Stoppsoffor och skrivbord. Många i byn hade sin utkomst vid bomullsspinneriet.

TORVMOSSARED: Lådmöbler. Raska snickare som gjorde mycket möbler.

TOMMERED: Byråar tillverkades på fyra ställen.

GÅRDA nr 1: Byråar, tidigare spinnrockar.

STREKERED: Byråar och stolar.

HASSUNGARED: Soffor på tre ställen, stolar och bord på fyra.

KÄTTERED: Stolar och i någon mån byråar.

SINTORP: Bord, tidigare sängar och soffor. Större jordbruk i byn tog arbetskraft från snickeriet.

GÅRDA vid kyrkan: Sängar, mest svängda flygel-sängar.

GÅRDA vid Älvsåkersgränsen: Mest byråar och stoppsoffor.

BERGET: Tidigare spinnrockar.

LINDOMEBY: Byråar och stolar, tidigare bättre bord, runda och ovala divanbord. Spinnrockar.

RANTORP: Stolar och gungstolar.

GASTORP: Stolar och gungstolar.

INGEMANTORP och **FÅGELSTEN:** samt nästan hela "yttre delen av socknen", alltså västerut: Övervägande stolar.